

Aftenposten

Publisert: 31.10.09 kl. 23:08 - Abonnere på Aftenposten? Ring 05040 eller gå inn på kundeservice.aftenposten.no

Det farlige spillet

STEIN ERIK KIRKEBØEN

Publisert: 31.10.09 kl. 23:08

Grethe Nordhelle har satt ord på det vi ofte snakker om, men sjelden helt vet hva er. Manipulasjon er et omfattende, men skjult samfunnsproblem.

Les også:

▪

[- Dette rammes ikke av noen lov](#)

Alle er vi blitt manipulert. Barn manipulerer voksne for å få se TV-programmer som vises etter at de har lagt seg. Reklamen manipulerer oss til å kjøpe varer vi ikke visste vi hadde bruk for. Far manipulerer mor til å se behovet for en litt større båt med litt sterkere motor.

Og Hun manipulerer Ham til et restaurantbesøk som ble så rent for dyrt. Dette er ganske uskyldige eksempler på hverdagsmanipulering.

Grethe Nordhelle FOTO:
CARL M. NORDBY

Det er ikke det Grethe Nordhelle er opptatt av. Når hun har skrevet bok om hvordan manipulasjon skal forstås og håndteres, er hun opptatt av alvorlige former for manipulasjon. Som når Hun manipulerer den sakkyndige til å mene at Han ikke er egnet til å ha omsorg for deres felles barn. Og manipulasjon som ikke er situasjonsbetinget, men som er blitt et personlighetstrekk og som kan gå på både liv og helse løs for manipulatorens ofre.

- Manglende kunnskap

–Siden manipulasjon foregår i det skjulte, helt til den eventuelt blir avslørt, er det ingen som aner hvor mye manipulasjon som foregår, sier Nordhelle. Hun er både advokat og psykolog og har jobbet mye som megler og rådgiver. Derfor har hun ofte møtt fenomenet manipulasjon.

–Jeg ser veldig mye av det, og mye mer ettersom jeg blir mer bevisst på mønstre som går igjen. Det er ingen tvil om at manglende kunnskap om manipulasjon påfører barn alvorlige lidelser, samfunnet store utgifter og fagpersoner mye unødvendig arbeid. Det er et stort samfunnsproblem, sier Nordhelle.

Etter hundrevis av tilfeller har hun kokt sine erfaringer ned til en konkret definisjon, og samlet eksempler til en bok om fenomenet manipulasjon.

–Manipulasjon er lite omtalt i generell psykologisk litteratur. Tiden er inne for å trekke det frem og sette søkelys på fenomenet, som er hyppig forekommende. Blant annet i barnefordelingssaker, hvor jeg har sett massevis av eksempler på at parter, også sakkyndige og andre fagpersoner, er blitt manipulert.

–Hvordan kan du si at andre er blitt manipulert?

–For det første har jeg jobbet mye med fenomenet, og kjenner det ofte igjen når jeg støter på det. For det andre har jeg i noen saker jobbet lenge og snakket mye med partene, noen ganger også deres venner og kolleger. Da kommer det frem. Ved å snakke med flere enn det dommere ofte aksepterer som vitner i en rettssak, er det mulig å avdekke manipulatorer. De er ofte intelligente og veltalende og vanskelige å avsløre, men de klarer ikke å lure alle hele tiden. Snakker man med folk som har opplevd dem i naturlige situasjoner over tid, vil høyst sannsynlig noen ha opplevd at fasaden slår sprekker og mønsteret trer frem.

- Vær skjerpet

–Du ser ikke manipulatorer og andre spøkelser ved høylys dag?

–Nei. Det er en fare hvis man ikke er våken for den fallgruben, men den er langt mindre enn faren for å bli et offer for en manipulator.

–Hvordan kan vi unngå det?

–Det eneste vi kan gjøre, er å være oppmerksomme og skjerpet. Hvis en fremstår for god til å være sann, så er sjansen ganske stor for at de er nettopp det. I rettsapparatet kan vi øke sjansene for å avsløre manipulatorer ved å hente inn flere vitner og bruke mer tid. I dag bruker sakkyndige altfor lite tid på partene, og de observerer dem ikke over tid i deres naturlige omgivelser. I korte møter klarer de fleste å holde masken, det er dessuten en arena som manipulatørene behersker bedre enn de fleste.

–Det blir dyrt for et overbelastet rettsvesen?

–Men det kan bli katastrofalt for et barn å vokse opp hos en forelder som mangler empati og har manipulert seg til å få omsorgsrett.

Fakta:

Manipulasjon

Dette er: En bevisst falsk/usaklig presentasjon, som på en skjult måte og med hensikt får andre til å gjøre noe fordelaktig for manipulator, som de ikke er klar over at de ellers ikke ville gjort.

Dette er ikke: Påvirkning som skjer uten at hensikt er involvert, overtalelse som skjer åpent og ikke med skjult hensikt, hjernevask som skjer åpent og massivt, ikke med skjult hensikt.

Manipulatorer kan operere i mange grader, fra uskyldig, situasjonsbestemt hverdagsmanipulasjon, via kronisk og rigid manipulasjon til ren personlighetsforstyrrelse og psykopati.

Manipulasjon utspilles på alle livets arenaer, som regel i ganske uskyldige former. Som samfunnsproblem er manipulasjon kanskje størst i domstolene, hvor den ofte ikke avdekkes.